

De complete methode **Woordbouw Nieuw** bestaat uit

Map Algemene inleiding en bijlagen
(hierachter kunnen de deelhandleidingen
worden toegevoegd door de leerkracht)

90 280 1642 2

jaargroep 3

Bouwschrift basisblok

Bouwschrift blok 1

Bouwboek basisblok en blok 1

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) basisblok en blok 1

90 280 3555 9

90 280 3489 7

90 280 2041 1

90 280 2411 5

jaargroep 4

Bouwschrift blok 2

Bouwschrift blok 3

Bouwschrift blok 4

Bouwboek blok 2, 3 en 4

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 2, 3 en 4

90 280 3361 0

90 280 3227 4

90 280 3154 5

90 280 2132 9

90 280 1723 2

jaargroep 5

Bouwschrift blok 5

Bouwschrift blok 6

Bouwschrift blok 7

Bouwboek blok 5, 6 en 7

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 5, 6 en 7

90 280 3002 6

90 280 4022 6

90 280 5516 9

90 280 2233 3

90 280 2183 3

jaargroep 6

Bouwschrift blok 8

Bouwschrift blok 9

Bouwschrift blok 10

Bouwboek blok 8, 9 en 10

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 8, 9 en 10

90 280 4214 8

90 280 5663 7

90 280 4166 4

90 280 2364 X

90 280 1806 9

jaargroep 7

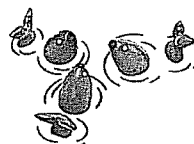
Bouwschrift blok 11

Bouwschrift blok 12

Bouwschrift blok 13

Bouwboek blok 11, 12 en 13

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 11, 12 en 13

90 280 5806 0

90 280 4361 6

90 280 5175 9

90 280 2449 2

90 280 2305 4

jaargroep 8

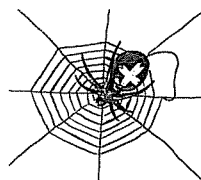
Bouwschrift blok 14

Bouwschrift blok 15

Bouwschrift blok 16

Bouwboek blok 14, 15 en 16

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 14, 15 en 16

90 280 6416 8

90 280 4220 2

90 280 5918 0

90 280 2571 5

90 280 1960 X

Leerdoelen

De leerlingen:

- beheersen tweelettergrepige woorden met een voor- of achtervoegsel en 's;
- kunnen de verlengingsregel toepassen bij tweelettergrepige en samengestelde woorden;
- beheersen tweelettergrepige woorden met een lange klinker op het eind van een woord, in enkelvoud en meervoud;
- beheersen tweelettergrepige woorden met een korte of lange klinker;
- verwerven woordbeeld van eenvoudige woorden met c/k/ en c/s/, en van nieuwe woorden met ch en cht.

Vaardigheden

De leerlingen:

- kunnen tweelettergrepige woorden verdelen in klankgroepen en lettergrepen;
- herkennen woorden waarop de verlengingsregel van toepassing is;
- herkennen de open klankgroep met een korte of lange klinker;
- herkennen samengestelde woorden.

Instructieaspecten

De leerstof is als volgt ingedeeld:

- 1 woorden met 's voor of achter aan het woord;
- 2 woorden met het achtervoegsel ste;
- 3 tweelettergrepige woorden met korte of lange klinker;
- 4 nieuwe woorden met ch of cht;
- 5 woorden met geschreven c voor /k/ of /s/;
- 6 voltooid deelwoorden met d of t;
- 7 woorden eindigend op eld, end of erd;
- 8 samengestelde woorden waarvan het eerste woorddeel eindigt op d of t.

Lessenoverzicht

les 1	's morgens, auto's	4
les 2	koffers, foto's	4
les 3	herhaling	4
les 4	controle en toepassing	6
les 5	herhaling en toepassing	7
les 6	mooiste en hardste	8
les 7	ouder en langer	8
les 8	herhaling	8
les 9	controle en toepassing	10
les 10	herhaling en toepassing	11
les 11	lange en korte klinkers	12
les 12	lange en korte klinkers	12
les 13	lange en korte klinkers	12
les 14	controle en toepassing	14
les 15	herhaling en toepassing	15
les 16	ch en cht	16
les 17	ch en cht	16
les 18	ch en cht	16
les 19	controle en toepassing	18
les 20	herhaling en toepassing	19
les 21	c = k	20
les 22	c = s	20
les 23	c = s of c = k	20
les 24	controle en toepassing	22
les 25	herhaling en toepassing	23
les 26	d of t	24
les 27	d of t	24
les 28	d of t	24
les 29	controle en toepassing	26
les 30	herhaling en toepassing	27
les 31	eld, end en erd	28
les 32	end en erd	28
les 33	herhaling	28
les 34	controle en toepassing	30
les 35	herhaling en toepassing	31
les 36	hoofdpijn, handvat	32
les 37	wedstrijd, potlood	32
les 38	ontbijt, zandgrond	32
les 39	controle en toepassing	34
les 40	herhaling en toepassing	35
les 41	afsluiting	36
les 42	afsluiting	36
les 43	afsluiting	37
kopieerbladen		40

Didactische aandachtspunten

Enkelvoud en meervoud

De leerlingen dienen dit onderscheid te kennen. In dit blok komen regelmatig oefeningen voor waarin ze het meervoud van een woord moeten opschrijven. In Blok 6 kwam het meervoud vooral voor bij het aanleren van de verdubbelingsregel (kat-katten). In Blok 7 komt het meervoud terug bij woorden met een lange klinker op het eind van het woord. Ze leren zowel het meervoud koffers als foto's schrijven.

Voor- en achtervoegsels

Naast de gebruikelijke voor- en achtervoegsels (be, ge, me, te, ver en ig, lijk) leren de leerlingen in dit blok de uitgang voor de overtreffende trap te schrijven, met name na woorden met een d of t op het eind (lang-ste, zacht-ste, koud-ste). Ze leren ook woorden schrijven met een 's aan het begin ('s morgens, 's avonds). De 's wordt daarbij aangeleerd als overblijfsel van het oude des, waarbij de komma de eerste twee letters 'de' vervangt.

Klankgroepen en lettergrepen

Beide begrippen worden naast elkaar gebruikt om het hoorbare of zichtbare deel van een woord aan te duiden. Het verdelen in klankgroepen speelt met name bij de schrijfwijze van de lange klinker. Zodra namelijk de klankgroep geschreven wordt als lettergreep, treedt er tekenverlies op. (Dit is de regel van de lange klinker, of verliesregel: lo~~o~~-pen.)

Het verdelen in klankgroepen speelt ook bij de schrijfwijze van woorden met een korte klinker. Om de korte klinker kort te houden, dient de lettergreep met een medeklinker afgesloten te zijn of te worden. Zie de regel van de korte klinker (of verdubbelingsregel): kas-ten, kat-ten, ket-ting.

In dit blok wordt de schrijfwijze van woorden met een korte of lange klinker verder geautomatiseerd. Dit is gericht op het ontstaan van woordbeeld. De leerlingen moeten niet afhankelijk blijven van regeltoepassing. Bij twijfel moeten ze de regel (kunnen) gebruiken, maar veel voorkomende woorden moeten ze zonder redenering correct kunnen schrijven.

De verlengingsregel

De leerlingen leren de verlengingsregel ook toepassen bij woorden als koudste en badkuip. Daarbij leren ze vaste uitgangen op d (eld, end, erd) geautomatiseerd schrijven. Het toepassen van de verlengingsregel is bij deze woordtypen niet vanzelfsprekend en soms zelfs onmogelijk. Denk bijvoorbeeld aan wereld, lachend en bangerd.

Woordbeeldvorming

De leerlingen leren nu voor het eerst leenwoorden met c schrijven, terwijl de uitspraak /k/ of /s/ is. Woorden als dictee en cirkel zijn niet te beredeneren. De leerlingen oefenen daarom door middel van inprenting met woordbeeldvorming als doel.

De reeds bekende afspraak over de ch na een korte klinker wordt herhaald bij het leren schrijven van nieuwe woorden met ch en cht. Woorden met ei en au komen incidenteel wel aan de orde, maar dan als herhaling van eerder aangeboden woorden.

Woorden die in het dictee fout zijn geschreven, worden altijd geoefend door middel van inprenting. Ook bij regelfouten is de oefening gericht op het ontstaan van woordbeeld. De regeltoepassing is bij die woorden namelijk achterwege gebleven. Het 'rode waarschuwingslampje' is bij de desbetreffende leerling niet gaan branden, doordat hij of zij het spellingprobleem niet heeft herkend, ondanks alle oefening. Opnieuw oefenen gericht op de herkenning van het probleem geeft onvoldoende garantie op succes.

Functioneel schrijven

In Blok 5, 6 en 7 staat het correct schrijven van zinnen op basis van de groeiende spellingkennis nog centraal. De leerlingen hebben nu alle spellingregels geleerd. Ze moeten in staat zijn hun eigen een- en tweelettergrepige woorden foutloos te schrijven. Deze woorden vallen niet meer onder de foutentolerantie: drielettergrepige woorden voorlopig nog wel. Dat wil niet zeggen dat onder alle foute woorden een rode streep gezet moet worden. Leerlingen moeten de gelegenheid krijgen hun schrijfopdracht in drie stappen uit te voeren:

- 1 schrijven wat je wilt schrijven;
- 2 nadenken over hoe je het moet schrijven;
- 3 het eindresultaat netjes op papier zetten.

Tussen stap 1 en 2 of tussen 2 en 3 kunt u desgewenst helpen door een kruisje voor of achter foute woorden te zetten, met in de kantlijn een aanduiding voor het soort fout (L = luisterfout, A = afspraakfout en R = regelfout). Laat de leerlingen zelf – individueel of in een tweetal – uitzoeken welke fout ze gemaakt hebben. Dat maakt ze meer spellingbewust dan wanneer u de fouten voor ze verbetert.

In Blok 5 en 6 zijn we tekstechnisch vooral gericht geweest op het leren bedenken en schrijven van een titel en een slot voor een verhaal. In Blok 7 gaat het vooral om het bedenken en schrijven van een inleiding. De leerlingen moeten zelf de kernwoorden en kernzinnen bedenken bij de eerste tekening van het beeldverhaal in het Bouwschrift. Tijdens de nabespreking kunnen de verschillende inleidingen met elkaar vergeleken worden. Vanuit de gouden stelregel: je schrijft voor een lezer, moet een inleiding de lezer in staat stellen het verhaal te begrijpen. De beginsituatie van het verhaal met de betrokken personen moet duidelijk zijn. De titel wekt bepaalde verwachtingen op, de inleiding schetst de situatie aan het begin van het verhaal.

Woordpakketten (basisstof)

les 1 's morgens, auto's	les 2 koffers, foto's	les 3 herhaling
's morgens	kano's	zebra's
's middags	banjo's	kikkers
's zondags	lafaards	kiwi's
's woensdags	woordjes	bezems
's zomers	mandjes	vijvers
foto's	kachels	merels
auto's	tafels	kassa's
kilo's	's avonds	spiegels
pinda's	's zaterdags	foto's
kassa's	's zomers	ezels
's ochtends	auto's	vogels
's avonds	broodjes	menu's
's maandags	ski's	mango's
's zaterdags	pleisters	reigers
's winters	kiwi's	's zomers
opa's	hondjes	's winters
banjo's	's morgens	havens
kano's	's middags	
mango's	's zondags	
ski's	's winters	

Materiaal

- *Bouwschrift les 1 t/m 3*
- *Bouwboek les 1 t/m 3*
- *Kopieerbladen 1 en 9*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 7 oefening 1

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Zet de woorden koffer en auto naast elkaar op het bord. Vraag de leerlingen het meervoud van deze woorden te noemen. Maak er zelf meervoud van door de s erachter te schrijven: koffers en auto's. Laat de leerlingen zien wat er gebeurt als achter auto de s vast wordt geschreven. Er ontstaat weer een korte klinker en dan klopt de uitspraak niet meer. Daarna schrijft u de woorden 's morgens en 's avonds op het bord.

Zet het woord des onder de 's en laat zien dat de 's daarvan is overgebleven. De komma staat daarom ook voor de s, want deze komma vervangt de letters 'de'. Bespreek in dit verband oefening 1 van les 1 klassikaal. De leerlingen moeten steeds de 's invullen.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Voor de taalvaardige groep leveren de oefeningen verder geen problemen op. Wijs ze wel op oefening 3. Ze moeten steeds de goede woordvorm invullen en dat kan er anders uitzien dan het gekozen woord.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek de illustraties en oefening 2 en 3 van elke les. Met name oefening 3 zal lastig zijn voor taalzwakke leerlingen.

Woordbetekenis

Alle woorden zijn al eerder als enkelvoudig woord aan de orde geweest. De woordbetekenis zal daarom geen problemen opleveren.

les 1

Les 1

's morgens, auto's

1. Let op en vul in.

morgen _____ des morgens _____ 's morgens
 _____ ochtends _____ zondags _____ woensdags
 _____ middags _____ maandags _____ zaterdag
 _____ avonds _____ zomers _____ winters

2. Maak er meervoud van.

foto **foto's** kilo _____
 opa _____ kano _____
 oma _____ pinda _____
 auto _____ mango _____
 banjo _____ kassa _____

3. Zoek het woord en vul de goede woordvorm in.
 Kies uit: ski, menu, kiwi, ochtend, avond.

Die _____ zijn nog niet rijp.
 Hij staat _____ heel vroeg op.
 Ik ga _____ vroeg naar bed.
 Op de koffer liggen twee _____.
 Je kunt kiezen uit twee _____.

4. Bedenk zelf een zin met pinda's, 's middags en auto's.

Kopieerblad 1 of Bouwboek blz. 30

Opgave 1

Invullen van 's.

Illustratie: 's winters.

Opgave 2

Meervoud schrijven.

Illustratie: kassa.

Opgave 3

De woordvorm invullen in een zin.

Illustratie: koffer met ski's.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 2

Les 2

koffers, foto's

1. Vul het woord in.

Twee _____ Twee _____ Twee _____

2. Maak er meervoud van.

broodje _____ mandje _____
 lapaard _____ kiwi _____
 ski _____ kachel _____
 woordje _____ handje _____
 pleister _____ tafel _____

3. Zoek het woord en vul de goede woordvorm in.
 Kies uit: morgen, avond, middag, zaterdag, zondag.

Ik kom _____ vroeg uit school.
 Op _____ zijn de winkels open.
 Ik lees _____ vaak een boek.
 We gaan _____ vaak fietsen.
 Zij gaat elke _____ zwemmen.

4. Bedenk zelf een zin met 's zomers en met 's winters.

Kopieerblad 1 of Bouwboek blz. 31

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: kano's, auto's, banjo's.

Opgave 2

Meervoud schrijven.

Opgave 3

De woordvorm invullen.

Illustratie: 's middags vroeg uit school.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 3

Les 3

herhaling

1. Vul het woord in.

Twee _____ Twee _____ Twee _____

2. Maak er meervoud van.

ezel _____ vijver _____
 kiwi _____ mango _____
 vogel _____ meral _____
 bezem _____ reiger _____
 menu _____ kassa _____

3. Zoek het woord en vul de goede woordvorm in.
 Kies uit: spiegel, haven, merel, winter, zomer.

We gaan _____ naar het strand.
 In de kamer hangen twee _____.
 Het kan _____ hard vriezen.
 Het schip doet twee _____ aan.
 De _____ zoeken wormen.

4. Bedenk zelf een zin met 's morgens en met 's avonds.

Kopieerblad 1 of Bouwboek blz. 32

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: zebra's, foto's, kikkers.

Opgave 2

Meervoud schrijven.

Illustratie: ezels.

Opgave 3

De woordvorm invullen.

Illustratie: haven.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 1 schrijven de leerlingen allereerst de woorden met een lange eindklinker in de goede kolom. De woorden met 's komen apart te staan. Daarna kiezen ze vijf woorden waarmee ze zinnen maken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

In het Bouwboek staan op blz. 38 twee woordpakketten met de meervoudsvorm van woorden met zowel twee als drie lettergrepen. Op kopieerblad 9 worden deze pakketten verwerkt door rubricering op lettergrepen. Daarna zetten de leerlingen het enkel- en meervoud naast elkaar.

Afsluiting

Bespreek nog een keer de positie van de komma voor de s. De komma staat er altijd voor, omdat hij een of meer letters vervangt (des -'s en autoos-auto's).

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 4

Controledictee 49

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Ik ga 's morgens vaak zwemmen.	's morgens
2 Op dit plein staan veel auto's.	auto's
3 In dit zakje zitten pinda's.	pinda's
4 We gaan 's zondags vaak wandelen.	's zondags
5 In dat netje zitten drie mango's.	mango's
6 Bij de auto staan twee ski's.	ski's
7 Hij komt 's avonds.	's avonds
8 Op de rivier varen twee kano's.	kano's
9 In dit mapje zitten foto's.	foto's
10 We gaan 's zomers vaak zwemmen.	's zomers
11 In de dierentuin lopen zebra's.	zebra's
12 Dat ongeluk is 's ochtends gebeurd.	's ochtends
13 We gaan 's zaterdags vaak winkelen.	's zaterdags
14 Ik heb één opa en twee oma's.	oma's
15 We komen 's middags helpen.	's middags
16 Je kunt hier 's winters schaatsen.	's winters

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

Het verhaal gaat over kano's die op een rivier varen. Bij de tweede en derde tekening moeten de leerlingen zelf een kernwoord verzinnen.

De beschrijvende zinnen die de leerlingen hebben bedacht, vormen het uitgangspunt voor hun verhaal dat ze op een blaadje schrijven. Wijs de leerlingen erop dat de inleiding de lezer alles moet vertellen wat nodig is om het verhaal te snappen. De lezer heeft namelijk niet de tekeningen (het beeldverhaal) als ondersteuning. De lezer moet het verhaal al lezend 'in het hoofd zien': hij of zij moet zich het verhaal kunnen voorstellen.

Herinner de leerlingen nog een keer aan de werkvolgorde:

- 1 Bekijk de tekeningen.
- 2 Bedenk twee zinnen bij elke tekening.
- 3 Bedenk een titel voor het verhaal en zet die boven de tekeningen.
- 4 Schrijf het verhaal in het klad. Doe het stukje voor stukje (1-2-3-4). Elk stukje schrijf je met behulp van de tekening en de twee zinnen.
- 5 Bedenk een slot voor het verhaal.
- 6 Lees het verhaal nog een keer door en let daarbij op de hoofdletters, de leestekens en de spelling.
- 7 Schrijf het verhaal in het net.
- 8 Maak een tekening bij het verhaal.

Afsluiting

Besprek met name de inleiding die de leerlingen bedacht hebben. Laat een leerling zijn of haar inleiding voorlezen en vraag of er leerlingen zijn die een andere inleiding hebben bedacht. Laat die ook voorlezen. De inleiding moet zo geschreven zijn dat een lezer zich er iets bij kan voorstellen.

Introductie

Het dictee zal weinig specifieke problemen hebben opgeleverd. Wijs de leerlingen waar fout geschreven woorden achter in het Bouwschrift verbeterd moeten worden.

Het verhaal van de tweede schrijfpdracht zal voor zich spreken. Wijs de leerlingen erop dat ze op dezelfde manier kunnen werken als in het Bouwschrift. Eerst kunnen ze enkele zinnen bedenken bij elke tekening. Daarna wordt met behulp van die zinnen een verhaal geschreven. Daarbij moet de inleiding duidelijk zijn. De lezer moet zonder de tekening te zien, zich er iets bij kunnen voorstellen.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 5*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Alle fouten worden verbeterd op het dicteeschema. Dan oefent elke leerling de woorden die hij of zij lastig vond door deze woorden in lettergrepen verdeeld op te schrijven. De lastige letters worden gekleurd. Daarna worden de woorden afgedekt en uit het hoofd opgeschreven. Na het oefenen worden de woorden achter in het Bouwschrift genoteerd.

• Begeleid oefenen

Met de leerlingen die eventueel te veel fouten hebben gemaakt, oefent u op dezelfde wijze. Het verdelen in lettergrepen geeft u namelijk de mogelijkheid om regelfouten te bespreken. Daarna worden de woorden ingeprent, waarbij u aangeeft hoe ze dat moeten doen.

Afsluiting

Besteed aandacht aan de gouden stelregel: je schrijft voor een lezer. Wat doe je voor die lezer? In ieder geval een goede inleiding schrijven. Maar er is meer: hoofdletters en leestekens gebruiken, duidelijk schrijven, een illustratie toevoegen en dergelijke.

Woordpakketten (basisstof)

les 6 mooiste en hardste

harder
koudere
oudere
breder
korter
langer
hoogste
snelste
hardste
koudste
oudste
breedste
kortste
langste
duurste
mooiste

les 7 ouder en langer

hogere
oudere
koudere
harder
langer
leukste
jongste
mooiste
warmste
blonder
breedste
leuker
dieper
oudste
nieuwste
hardste

les 8 herhaling

zachter
sneller
jongste
hoogste
langer
dikker
hogere
mooier
dunste
mooiste
zwaarste
rijker
dunner
dieper
leukste

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen kennen alle oefenvormen. De illustraties beelden steeds een zin uit. Bespreek deze illustraties tijdens de afsluiting.

• Begeleid oefenen

Instructie

Doe van elke oefening de eerste opgave mondeling. Dat zal voldoende zijn. Wijs er wel op dat het achtervoegsel *ste* steeds achter het gewone woord komt, dus ook na de letter *d* in woorden als *oud*, *koud* en *hard*.

Woordbetekenis

Er staan geen specifiek lastige woorden bij. Het bespreken van de illustraties zal voldoende zijn.

Materiaal

- *Bouwschrift les 6 t/m 8*
- *Bouwboek les 6 t/m 8*
- *Kopieerbladen 2 en 10*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp

Module 2: thema 8 oefening 1

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

De leerlingen leren hoe ze de vergrotende en overtreffende trap moeten afleiden van het basiswoord. De begrippen zelf worden niet genoemd. Zet als voorbeeld de zin 'ik loop hard' op het bord. Laat de leerlingen de volgende zinnen aanvullen: hij loopt ... zij loopt het ... Bespreek daarna oefening 1 van les 6. Voor de introductie zal dit voldoende zijn.

les 6

Les 6
mooiste en hardste

1. Let op!

hard harder hardste

koud _____

oud _____

breed _____

kort _____

2. Vul de goede woordvorm in.

mooi Dit is de _____ bloem.

hoog Dat is de _____ toren.

snel Deze auto is het _____.

lang Deze stok is _____ dan die.

koud Het wordt morgen _____.

3. Zoek het woord en vul de goede woordvorm in.
Kies uit: kort, duur, breed, oud, hard.

De straat wordt steeds _____.

Hij loopt _____ dan ik.

Zij is de _____ van de klas.

Dit zijn de _____ schoenen.

Deze plank is _____ dan die.

4. Bedenk zelf een zin met **ouder** en met **langste**.

Kopieerblad 2 of Bouwboek blz. 40

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustratie: een oude man.

Opgave 2

De woordvorm invullen in een zin.

Illustratie: de mooiste bloem.

Opgave 3

Een woord kiezen en de woordvorm invullen.

Illustratie: 'De straat wordt steeds breder.'

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 7

Les 7
ouder en langer

1. Zoek het woord en vul de goede woordvorm in.
Kies uit: koud, oud, breed, blond, hoog.

De vlieger gaat steeds _____.

Hij is een jaar _____ dan ik.

Mijn haar is _____ gemaakt.

Het wordt elke dag _____.

Hij heeft het _____ bed nodig.

2. De vetgedrukte woorden staan in de verkeerde zin.
Schrijf ze achter de goede zin.

Ik wil niet **harder** wachten. _____

De paal moet **ouder** de grond in. _____

Het begint **leuker** te waaien. _____

Ik vind dit verhaal **langer**. _____

Hij is veel **dieper** geworden. _____

3. Vul de goede woordvorm in.

leuk Het _____ verhaal.

oud De _____ van de klas.

jong Het _____ kind.

nieuw De _____ mode.

moai Het _____ schilderij.

4. Bedenk zelf een zin met **hardste** en met **warmste**.

Kopieerblad 2 of Bouwboek blz. 40

Opgave 1

Een woord kiezen en de woordvorm invullen.

Illustratie: 'Hij heeft het breedste bed nodig.'

Opgave 2

Woorden achter de goede zin zetten.

Illustratie: 'De paal moet dieper.'

Opgave 3

De woordvorm invullen in een zin.

Illustratie: het jongste kind.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 8

Les 8
herhaling

1. De vetgedrukte woorden staan in de verkeerde zin.
Schrijf ze achter de goede zin.

Zij fietst veel **zachter** dan ik. _____

Dit is het **dunste** gebouw. _____

Dat bed is veel **sneller**. _____

Ik ben de **mooiste** van de klas. _____

Dit is de **jongste** tak. _____

2. Zoek het woord en vul de goede woordvorm in.
Kies uit: jong, zwaar, lang, hoog, zacht.

Ik blijf niet _____ wachten.

Hij is de _____ leerling.

Dat is het _____ gebouw.

Je moet wat _____ praten.

Hij draagt de _____ kist.

3. Vul de goede woordvorm in.

rijk Hij is _____ dan ik.

dik Ik ben _____ geworden.

dun Je moet de verf _____ maken.

hoog Ik kan niet _____ springen.

diep Je moet veel _____ graven.

4. Bedenk zelf een zin met **mouder** en met **leukste**.

Kopieerblad 2 of Bouwboek blz. 40

Opgave 1

Woorden achter de goede zin zetten.

Illustratie: 'Zij fietst sneller dan ik.'

Opgave 2

Een woord kiezen en de woordvorm invullen.

Illustratie: 'Hij draagt de zwaarste kist.'

Opgave 3

De woordvorm invullen in een zin.

Illustratie: 'Ik ben dikker geworden.'

Opgave 4

Zinnen bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op het werkblad worden de woorden met er en ste gerubriceerd opgeschreven, eerst in lettergrepen verdeeld en daarna met de lettergrepen aan elkaar. Daarna kiezen ze vijf woorden waarmee ze zinnen maken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

De taalvaardige leerlingen verwerken een extra woordpakket met afgeleide woorden, zowel twee- als drielettergrepige. De woorden worden in lettergrepen verdeeld opgeschreven en met de lettergrepen aan elkaar. Met deze woorden worden daarna verlengings- en betekenisactiviteiten gedaan.

Afsluiting

Bespreek de illustraties van elke les en vraag naar zinnen die de leerlingen lastig vonden vanwege hun betekenis.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Niet alle woorden komen uit het basispakket: de woorden drukste, zachtste en dikste zijn toegevoegd. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 9

Controledictee 50

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op grootste
1 Dit is de grootste doos.	
2 Zij kan het hardste lopen.	hardste
3 Dit is de drukste straat in de stad.	drukste
4 De paal moet dieper de grond in.	dieper
5 Dit is het zachtste kussen.	zachtste
6 Vandaag is het de koudste dag.	koudste
7 De auto gaat steeds sneller rijden.	sneller
8 Je hebt het langste touw nodig.	langste
9 Ik draag de dikste paal.	dikste
10 Zij is de oudste van de klas.	oudste
11 Volgende week wordt het kouder.	kouder
12 Dit is de zwaarste steen.	zwaarste
13 Ik vind dit het mooiste boek.	mooiste
14 Het begint harder te waaien.	harder
15 Dit is het breedste bed.	breedste
16 Dit is mijn jongste zus.	jongste

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

Laat de leerlingen de tekeningen verwoorden. Laat ze daarna twee kernwoorden bedenken bij de eerste tekening. De nadruk komt weer te liggen op de inleiding. Wat zou je over de eerste tekening moeten schrijven om het verhaal duidelijk te maken aan een lezer die deze tekening niet kan zien?

De leerlingen bedenken weer twee – voorbereidende – zinnen per tekening, en daarna bedenken ze een titel voor het verhaal. Vervolgens schrijven ze het verhaal op een blaadje, gevolgd door de andere activiteiten die nodig zijn voor een goed schrijfproduct.

Afsluiting

Bespreek nadrukkelijk de inleiding die de leerlingen hebben bedacht. Besteed daarbij ook aandacht aan de zinsvorm. Waarschijnlijk zijn alle zinnen beschrijvend, maar mogelijk zijn er ook andersoortige zinnen bij.

Introductie

U hoeft het dictee waarschijnlijk niet toe te lichten. Geef wel aan waar de fout geschreven woorden achter in het Bouwschrift genoteerd moeten worden.

Het verhaal van de tweede schrijfpdracht zal geen problemen opleveren. Uiteraard is de inleiding weer erg belangrijk. Wijs de leerlingen erop dat het als voorbereiding handig is eerst enkele zinnen bij alle tekeningen te bedenken. Daarna wordt pas het hele verhaal op een blaadje geschreven. Ook het slot moet nog worden bedacht.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 10*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen verbeteren hun dicteefouten op het dicteeschema. Daarna worden de fout geschreven woorden geoefend, door de woorden eerst in lettergrepen verdeeld op te schrijven en daarna pas met de letters aan elkaar. De lastige letter wordt daarbij steeds gekleurd. Daarna worden de woorden bijgeschreven achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Waarschijnlijk maakt elke leerling het dictee voldoende, of er moet sprake zijn van sterk gespreide fouten. In dat geval zult u moeten bekijken welke fouten specifiek gemaakt zijn.

Wanneer het om veel verschillende fouten gaat, laat u oefenen door inprenting (bekijken, lastige letters kleuren, bedekken, met ogen dicht op blanco blaadje schrijven, controleren).

Afsluiting

Besteed vooral aandacht aan het verhaalslot dat de leerlingen bedacht hebben bij beide schrijftaken. Laat enkele voorbeelden voorlezen.

Woordpakketten (basisstof)

les 11	les 12	les 13
	lange en korte klinkers	
koffie	honing	beker
mode	hotel	wekker
olie	merel	stapel
koppig	gratis	motor
 bezig	perron	ketel
nuttig	datum	mager
lenig	woning	deken
lelijk	vogel	bakker
nodig	lekker	visser
jarig	kippen	hamer
vrolijk	borrel	modder
bodem	dubbel	publiek
adem	zomer	terras
hitte	dobber	korrel
schade	terrein	boter
nagel	blubber	druppel
jullie	regel	kapper
hallo	stekker	slager
alleen		
dapper		
zonnig		
stevig		

Materiaal

- *Bouwschrift les 11 t/m 13*
- *Bouwboek les 11 t/m 13*
- *Kopieerbladen 3 en 11*

Extra materiaal

Computerprogramma-Spellinghulp
Module 2: thema 6 oefening 1, 2 en 3

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Zet de verlies- en de verdubbelingsregel op het bord. In deze lessen oefenen de leerlingen namelijk met woorden met een lange en met een korte klinker (regel 5 en 6).

Laat de leerlingen er een paar voorbeelden van noemen. Daarna kan de activiteitengroep zelfstandig aan het werk, nadat u van elke les de illustraties van oefening 1 hebt besproken.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De taalvaardige groep moet de oefeningen zelfstandig aankunnen. Kijk wel of ze oefening 2 van les 11 goed doen. Bij sommige woorden is het niet voldoende om er alleen ig achter te zetten.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek elke oefening en alle illustraties. Wijs de leerlingen erop dat ze goed moeten luisteren of in het woord een lange of een korte klinker te horen is. De schrijfwijze hangt daar steeds vanaf.

Woordbetekenis

Besteed in ieder geval aandacht aan de volgende woorden:

- les 11: bezig, nodig, bodem, dapper, stevig
- les 12: perron, woning, dubbel, dobber, terrein, blubber
- les 13: stapel, publiek, terras, korrel

les 11

Les 11 lange en korte klinkers

Vul de letters in.

Een kop _____
k _____

De nieuwste _____
m _____

Een vat met _____
o _____

Kies lg of lk en maak het woord af. Schrijf het hele woord op, maar pas op!

Zo kop_ als een ezel. _____

Zo bez_ als een bij. _____

Zo nut_ als een mier. _____

Zo len_ als een kat. _____

Zo le_ als een aap. _____

Zoek de letter die weg is en schrijf het woord op.

De bo_ em van de put. _____

De a_ em van het paard. _____

De hit_ e van het vuur. _____

De scha_ e aan de auto. _____

De na_ el van mijn dalm. _____

Bedenk de letter die ontbreekt. Schrijf het woord op.

jul_ le _____ na_ lg _____ dap_ er _____

hel_ o _____ ja_ lg _____ zon_ lg _____

al_ een _____ vro_ lk _____ ste_ lg _____

Kopieerblad 1 of Bouwboek blz. 42

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: koffie, mode, olie.

Opgave 2

Woorden afmaken in een zin.

Illustratie: zo lenig als een kat.

Opgave 3

Woorden afmaken in een zin.

Illustratie: de adem van een paard.

Opgave 4

Woorden afmaken.

les 12

Les 12 lange en korte klinkers

Vul het woord in.

Bijen zorgen voor _____

Eieren komen van _____

Maak zelf de woorden.

me_ zo_ ho_ bor_ dub_ gra_

rel_ tis_ tel_ mer_ ter_ bel_

De vetgedrukte woorden staan in de verkeerde zin. Schrijf ze achter de goede zin.

Een huls wordt ook perren genoemd. _____

Welke dobber is het vandaag. _____

De datum schiet opeens onder water. _____

Op de weg ligt veel terrein. _____

De trein wacht bij het woning. _____

Om het blubber staat een hek. _____

Bedenk zelf het woord.

vo_ el _____ le_ ker _____

re_ el _____ ste_ ker _____

Kopieerblad 1 of Bouwboek blz. 42

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: honing, kippen.

Opgave 2

Woorden vormen uit lettergrepen.

Opgave 3

Woorden zoeken in een zin.

Opgave 4

Woorden bedenken.

les 13

Les 13 lange en korte klinkers

Vul het woord in.

Een _____

Een _____

Een _____

Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: modder, stapel, publiek, motor, terras.

Op het _____ staan stoelen.

Ik heb _____ aan mijn schoenen.

Hij zet zijn _____ op de standaard.

Ik leg het boek op de _____.

Bij de wedstrijd was veel _____.

Maak zelf de woorden af en schrijf het woord erachter.

Een ke_ el water. _____

Een ko_ rel hagel. _____

Een ma_ er varken. _____

Een pakje bo_ er. _____

Een warme de_ en. _____

Een dru_ pel olie. _____

Bedenk de persoon erbij en schrijf het woord erachter.

Bakt brood: _____ Vangt vis: _____

Knijpt haar: _____ Snijdt vlees: _____

Kopieerblad 1 of Bouwboek blz. 42

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: beker, hamer, wekker.

Opgave 2

Woorden kiezen in een zin.

Illustratie: 'Hij zet zijn motor op de standaard.'

Opgave 3

Woorden afmaken.

Illustratie: een ketel water.

Opgave 4

Woorden bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 3 worden alle woorden gerubriceerd op korte of lange klinker. Daarna kiezen de leerlingen weer vijf woorden waarmee ze zinnen maken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

In het Bouwboek staan op blz. 38 twee extra woordpakketten met twee- en drielettergrepige woorden. Op kopieerblad 11 worden de woorden gerubriceerd op korte of lange klinker. Daarna volgt een lettergreepoefening, zodat de spellingregel zichtbaar wordt.

Afsluiting

Bespreek alle illustraties uit het Bouwschrift. Stel enkele woorden of zinnen aan de orde die lastig waren vanwege hun betekenis. Wat voor de taalvaardige leerlingen zinvol is om te bespreken, is voor de andere leerlingen een goede herhaling.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Niet alle woorden komen uit het basispakket: de woorden wonen en nummer zijn toegevoegd. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 14

Controledictee 51

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Er zit modder op mijn broek.	modder
2 In dat potje zit honing.	honing
3 Voor het huis staat een motor.	motor
4 Ik ben naar de kapper geweest.	kapper
5 Op de tafel staat een kan koffie.	koffie
6 Ik doe water in de ketel.	ketel
7 Je mag die krant gratis meenemen.	gratis
8 Op het terras staan tafels en stoelen.	terras
9 Wij wonen in een houten huis.	wonen
10 In de koelkast ligt een pakje boter.	boter
11 De visser tuurt naar zijn dobber.	dobber
12 Naast het vat ligt een beetje olie.	olie
13 Op de wekker is het al acht uur.	wekker
14 Een poes is een lenig dier.	lenig
15 Ik ben als nummer tien aan de beurt.	nummer
16 Zij hield haar adem even in.	adem

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

Bespreek alleen de eerste, inleidende tekening. Bedenk samen met de leerlingen de twee kernwoorden die erbij horen. Het tweede woord moeten ze zelf bedenken. Daarna kunnen alle leerlingen aan het werk. Vraag de leerlingen nog een keer de werkvolgorde te noemen en wijs ze op de stelregel: je schrijft voor een lezer.

Afsluiting

Bespreek de bedachte titels en vraag enkele leerlingen hun inleiding voor te lezen.

Geef nog een keer aan waaraan een goede titel moet voldoen, hij moet:

- 1 de nieuwsgierigheid van de lezer prikkelen;
- 2 verwachtingen wekken over de inhoud van het verhaal;
- 3 overeenkomen met de inhoud van het verhaal;
- 4 kort en krachtig geformuleerd zijn.

Introductie

Geef aan welke woorden toch vaak fout zijn geschreven. Wijs de leerlingen waar de foute woorden moeten worden genoteerd.

Het verhaal van de tweede schrijftaak spreekt voor zich. Zet eventueel de woorden pergola en limonade op het bord. Die kunnen de leerlingen nodig hebben. Adviseer ze als voorbereiding op het schrijven eerst weer enkele zinnen bij elke tekening te bedenken voordat ze aan het eigenlijke verhaal gaan beginnen.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 15*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Na het verbeteren van de fouten op het dicteeschema, volgt het oefenen van de fout geschreven woorden. De leerlingen schrijven de woorden eerst in lettergrepen verdeeld op, en daarna met de lettergrepen aan elkaar. De korte of lange klinker wordt daarbij met een kleurpotlood onderstreept. Daarna bedenken en schrijven de leerlingen bij elk woord twee woorden met dezelfde klinker. Laat twee leerlingen elkaar hun woorden dicteren. Laat ze de woorden samen controleren.

• Begeleid oefenen

Voor leerlingen met te veel fouten heeft u kopieerblad 18 nodig. U dicteert een aantal woorden van het woordpakket (waaronder de fout geschreven woorden) en laat de leerlingen zeggen in welke rubriek het woord hoort (voeg er zelf een paar woorden met een tweetekensklank aan toe). Daarna schrijven ze de woorden in de goede kolom, eerst verdeeld in lettergrepen en daarna met de lettergrepen aan elkaar! U kunt zo de spellingregels nog een keer zichtbaar maken.

Afsluiting

Besteed aandacht aan de vorm van de zin en aan het gebruik van leestekens. Welke leestekens hebben de leerlingen gebruikt? Zitten er gesproken stukjes in het verhaal? Hoe weet de lezer dat het om 'gesproken' tekst gaat?

Woordpakketten (basisstof)

les 16 ch en cht

bochtig
machtig
jochie
techniek
kachel
gedicht
gevecht
gekocht
gedacht
pechlamp
rechttop
glimlach
krachtig
vochtig
lichaam
richting
bericht
verwacht
gezicht
gevlucht
zichzelf
achttien
dichtbij

les 17 ch en cht

luchtbed
verwacht
terecht
verdacht
uitzicht
opdracht
lachen
optocht
gewicht
verlicht
zonlicht
lichtgeel
vrachtschip
vechten

les 18 ch en cht

rechttop
bericht
gezocht
verkocht
pechlamp
aandacht
tachtig
prachtig
dichter
uitzicht
gedicht
gedacht
kaarslicht
zichzelf
dichtbij
zachter
dochter
vochtig

Materiaal

- *Bouwschrift les 16 t/m 18*
- *Bouwboek les 16 t/m 18*
- *Kopieerbladen 4 en 12*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 3 oefening 1 en 2

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Herinner de leerlingen aan de afspraak voor de schrijfwijze ch: namelijk altijd na een korte klinker. Dit volstaat als introductie.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Wijs de leerlingen erop dat ze de woorden die ze willen opschrijven eerst even zacht moeten uitspreken. Ze horen dan zelf of het goed klinkt. De oefeningen en illustraties zullen geen problemen opleveren.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek met name het gebruik van voor- en achtervoegsels in les 16 en 18. Eventueel kunt u enkele oefeningen eerst mondeling doen: les 16 oefening 1 en 3 en les 18 oefening 2 en 4.

Woordbetekenis

Besteed apart aandacht aan de volgende woorden:

- les 16: bochtig, machtig, techniek, pechlamp, krachtig, vochtig, bericht
- les 17: terecht, uitzicht, opdracht, gewicht
- les 18: aandacht

les 16

Les 16 ch en cht

1. Vul het woord in.

bocht bochtig

kracht _____

macht _____

vocht _____

2. Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: jochie, lichaam, techniek, richting, kachel.

In de kamer brandt een _____.

Die voetballer heeft een goede _____.

Een kleine jongen noemt men wel _____.

Je armen zitten vast aan je _____.

We lopen alvast die _____ uit.

3. Zoek het voorvoegsel en schrijf het woord op. Kies uit: ge, be, ver.

_licht _____ zicht _____

_licht _____ kocht _____

_wacht _____ vlucht _____

_vecht _____ dacht _____

4. Maak zelf de woorden.

zich pech acht recht glim

lamp op bij zelf loch tien

Kopieerblad 4 of Bouwboek blz. 44

Opgave 1

Woorden vormen.

Illustratie: een krachtige wind.

Opgave 2

Woorden kiezen in een zin.

Illustratie: een voetballer met een goede techniek.

Opgave 3

Woorden afmaken.

Illustratie: een gevecht.

Opgave 4

Woorden samenstellen.

les 17

Les 17 ch en cht

1. Vul het woord in.

Zij drijft op een _____.

Hij kijkt naar een _____.

2. Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: verwacht, gewicht, terecht, verlicht, verdacht.

De gang is goed _____.

Zij wordt van diefstal _____.

Ik had je niet _____.

Dat is een zwaar _____.

Mijn pen is al _____.

3. Maak zelf de woorden.

ult op vracht

op licht zon

dracht schip tocht licht geal zicht

4. Bedenk zelf een zin met lachen en met vechten.

Kopieerblad 4 of Bouwboek blz. 44

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: luchtbed, optocht.

Opgave 2

Woorden kiezen in een zin.

Illustratie: een zwaar gewicht.

Opgave 3

Woorden samenstellen.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 18

Les 18 ch en cht

1. Vul de letters in.

De beer staat _____ op. Het uit _____ is mooi.

2. Bedenk een voorvoegsel en schrijf het woord op.

Ik heb nog geen _____ richt gehad.

Zij heeft een _____ dicht gemaakt.

Ik heb je overal _____ zocht.

Daar heb ik niet aan _____ dacht.

Mamma heeft een jas _____ kocht.

3. Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: dichtbij, zichzelf, kaarslicht, pechlamp, aandacht.

Ik kan niet lezen bij _____.

Achter de auto staat een _____.

Ik woon hier _____.

Zij wil altijd _____.

Hij doet _____ pijn.

4. Maak de woorden af met tig of ter en schrijf het hele woord op.

tach _____ doch _____

zach _____ dach _____

prach _____ vach _____

Kopieerblad 4 of Bouwboek blz. 44

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: rechtop, uitzicht.

Opgave 2

Woorden afmaken in een zin.

Illustratie: 'Ze heeft een gedicht gemaakt.'

Opgave 3

Woorden kiezen in een zin.

Illustratie: 'lezen bij kaarslicht'.

Opgave 4

Woorden afmaken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 4 worden de woorden gerubriceerd op korte klinker. De woorden worden zowel in lettergrepen verdeeld opgeschreven als met de lettergrepen aan elkaar.

Daarna kiezen de leerlingen weer vijf woorden waarmee ze zinnen maken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 44 staan twee extra woordpakketten met twee- en drielettergrepige woorden. De woorden worden op kopieerblad 12 gerubriceerd op korte klinker. Daarna bedenken de leerlingen zelf andere woorden bij de woorden van het woordpakket.

Afsluiting

Besteed aandacht aan de illustraties en aan de woordbetekenis van sommige woorden (bijvoorbeeld machtig, krachtig, vochtig, techniek en aandacht). Sommige woorden hebben meerdere betekenissen.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 19

Controledictee 52

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

		schrijf op
1	Ik heb nog geen bericht gehad.	bericht
2	We gaan naar de optocht kijken.	optocht
3	Hij heeft overal gezocht.	gezocht
4	Het geronk klinkt heel dichtbij.	dichtbij
5	Mijn fiets is al terecht.	terecht
6	We eten straks bij kaarslicht.	kaarslicht
7	De beer ging rechtop staan.	rechtop
8	Ik verwacht dat ze nog komt.	verwacht
9	In de kelder is het vochtig.	vochtig
10	Het uitzicht is hier heel mooi.	uitzicht
11	Dat is een prachtig verhaal.	prachtig
12	Hij doet zichzelf pijn.	zichzelf
13	De weg is hier heel bochtig.	bochtig
14	Het vrachtschip wordt geladen.	vrachtschip
15	Ze komt met een glimlach binnen.	glimlach
16	Het huis is al verkocht.	verkocht

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

De tekeningen spreken voor zich. Vraag de leerlingen wat voor zinnen ze kunnen bedenken voor een goede inleiding van het verhaal. De lezer ziet de tekening niet, maar moet zich de situatie wel kunnen voorstellen. Bij drie tekeningen moeten een of meer kernwoorden worden bedacht.

Wijs erop dat tussen de tekeningen vaak tussenzinnen nodig zijn. Een verhaal is meer dan het beschrijven van de illustraties. Het slot moet elke leerling zelf bedenken. Wijs ze erop korte zinnen te schrijven en leestekens te gebruiken.

Afsluiting

Bespreek dit keer vooral de bedachte verhaaltitels.

Zet enkele titels naast elkaar op het bord.

Ga na op welk deel van het verhaal elke bedachte titel slaat. De titel mag niets verraden over het slot van het verhaal!

Introductie

Noem weer eens wat woorden die alle leerlingen goed hebben geschreven en deel de dictees uit. De leerlingen die nog woorden moeten oefenen, beginnen met het verbeteren ervan op het dicteeschema. De anderen gaan verder met schrijftaak 1 of beginnen aan schrijftaak 2.

Het verhaal van schrijftaak 2 spreekt voor zich. Zet eventueel de volgende woorden als steun op het bord: achterband, autokrik, achterklep en reserveband.

Herinner de leerlingen aan de werkvolgorde:

- 1 Het verhaal voorbereiden door bij elke tekening vier zinnen te bedenken en deze op te schrijven.
- 2 Een titel bedenken voor het verhaal en deze erboven zetten.
- 3 Het verhaal in het klad schrijven.
- 4 Het slot bedenken en opschrijven.
- 5 Het verhaal nalezen en controleren op juiste spelling, hoofdletters en leestekens.
- 6 Het verhaal in het net schrijven.
- 7 Een tekening bij het verhaal maken.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 20*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Na het verbeteren van de woorden op het dicteeschema, laat u de woorden als volgt oefenen:

- 1 Schrijf de woorden op: in lettergrepen verdeeld, en met de lettergrepen aan elkaar.
- 2 Kleur of onderstreep met kleur de klinker en ch.
- 3 Bedenk bij elk woord een ander woord met dezelfde korte klinker en ch.
- 4 Schrijf de fout geschreven woorden bij achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Met de leerlingen die te veel fouten hebben gemaakt, oefent u samen op dezelfde wijze. Leg de nadruk op de koppeling tussen de korte klinker en ch.

Afsluiting

Praat met de leerlingen eens over het verschil tussen schrijfo opdracht 1 en 2. Wat is hetzelfde, wat is anders? Kun je de werkwijze van opdracht 1 ook toepassen bij opdracht 2?

Woordpakketten (basisstof)

les 21 c = k

club
cactus
dictee
ijsco
actief
direct
cola
compleet
disco
actie
tractor
project

les 22 c = s

cel
cirkel
cement
centrum
precies
december
cent
cijfer
citroen
recept
pincet

les 23 c = s of c = k

circus
clown
ijsco
disco
citroen
cactus
precies
centen
succes
cirkel
tractor
pincet
cijfer
dictee
project

Materiaal

- *Bouwschrift les 21 t/m 23*
- *Bouwboek les 21 t/m 23*
- *Kopieerbladen 5 en 13*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 15 oefening 1 en 2

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Lees samen met de klas de woorden van oefening 1 van les 21 en 22 en bespreek de betekenis ervan. De leerlingen gaan met deze woorden werken. Daarbij geldt een soortgelijke afspraak als bij ei en au, namelijk: de letters k en s zijn gewoon, de c is vreemd. Bij twijfel kies je voor k en s. Alleen als je zeker weet dat het woord een c-woord is, schrijf je de c. Alle c-woorden worden geleerd door middel van inprenting.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen van de activiteitengroep kennen alle oefenvormen.

• Begeleid oefenen

Instructie

Vraag de leerlingen bij elke oefening wat ze moeten doen. Dat zal voldoende zijn.

Woordbetekenis

Als de woorden al besproken zijn tijdens de introductie, is dit voldoende.

Anders is het belangrijk aandacht te besteden aan de volgende woorden:

- les 21: actief, compleet, actie, project
- les 22: cel, cement, centrum, recept, pincet
- les 23: precies, succes

les 21

Les 21 **c = k**

Let op!
Soms hoor je een k, maar schrijf je een c.
Leer deze woorden uit je hoofd. Kleur de c rood.

club	dictee	tractor
clown	disco	direct
cola	ijsco	project
compleet	actie	
cactus	actief	

Vul het woord in.

Hij grijpt in een _____.

Zij rijdt op een _____.

Zoek het woord dat in de zin past.
Kies uit: compleet, club, actief, direct, project.

We werken op school aan een _____.

Die serie boeken is niet _____.

Ik ben lid van een _____.

Zij is altijd heel _____.

Ik moet uit school _____ naar huis.

Kies k of c en schrijf het woord op.

par____et _____ a____tie _____

di____tee _____ do____ter _____

Kopieerblad 5 of Bouwboek blz. 46

Opgave 1

Woordpakket verwerken.
Illustratie: clown.

Opgave 2

Woorden invullen.
Illustraties: cactus, tractor.

Opgave 3

Woorden kiezen in een zin.
Illustratie: 'Zij is altijd heel actief.'

Opgave 4

Woorden afmaken.

les 22

Les 22 **c = s**

Let op!
Soms hoor je een s, maar schrijf je een c.
Leer deze woorden uit je hoofd. Kleur de c blauw.

cel	cement	recept
cent	citroen	precies
cirkel	centrum	pincet
cijfer	december	

Zoek het woord dat in de zin past.
Kies uit: cement, centrum, recept, precies, cel.

Het midden van een stad heet het _____.

Tussen de stenen in een muur zit _____.

Je bent _____ op tijd.

Ik krijg een _____ van de dokter.

De politie zet de dief in een _____.

De vetgedrukte woorden staan in de verkeerde zin.
Schrijf ze achter de goede zin.

Een citroen is een munt. _____

Je tekent de cent niet goed. _____

Een cirkel is een zure vrucht. _____

Het centrum is erg hard. _____

Hij woont in het cement. _____

Bedenk zelf een zin met december en met cijfer.

Kopieerblad 5 of Bouwboek blz. 46

Opgave 1

Woordpakket verwerken.
Illustratie: pincet.

Opgave 2

Woorden kiezen in een zin.
Illustratie: cement.

Opgave 3

Woorden zoeken in een zin.
Illustratie: een citroen.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 23

Les 23 **c = s of c = k**

Vul het woord in.
Kies uit: circus, succes, clown.

De _____ heeft _____
in het _____.

Zoek het woord dat in de zin past.
Kies uit: circus, ijsco, tractor, disco, pincet.

Uit de _____ klinkt harde muziek.

Een ijsje wordt ook _____ genoemd.

De kar wordt door een _____ getrokken.

Op de vloer is een _____ getekend.

Ik pak het draadje met een _____.

Kies c, k of s en schrijf het woord op.

_itroen _____ bel_on _____

_roket _____ ga_sen _____

_ijfer _____ d_ree _____

_igaar _____ pre_ies _____

_actus _____ proje_s _____

Bedenk zelf een zin met dictee en met centen.

Kopieerblad 5 of Bouwboek blz. 46

Opgave 1

Woorden invullen.
Illustratie: circus met clown.

Opgave 2

Woorden kiezen in een zin.
Illustratie: een ijsco.

Opgave 3

Woorden afmaken.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Met behulp van kopieerblad 5 wordt elk geoefend woord in een ruitjesstructuur letter voor letter opgeschreven en nog een keer met de letters aan elkaar. Laat de leerlingen het vakje met de lastige letter of letters met kleurpotlood omlijnen.

Daarna kiezen ze vijf woorden waarmee ze zinnen maken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 46 staat een extra woordpakket met c/s- en c/k-woorden. De woorden worden gerubriceerd op kopieerblad 13. Laat de open vakken aanvullen met lastige c-woorden uit het Bouwschrift. Extra schrijf-oefening van deze woorden kan zeker geen kwaad. Daarna schrijven ze de nieuw geleerde woorden in lettergrepen verdeeld op, en op alfabetische volgorde. Als ze het alfabet nog niet kennen, zet u het dan op het bord.

Afsluiting

Vraag de leerlingen welke woorden ze lastig vonden. Bespreek die woorden nog een keer met de hele groep, of herhaal de vetgedrukte woorden van blad-zijde 20.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dictee-woord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- *Bijlage 6 Dicteeschema*
- *Bouwschrift les 24*

Controledictee 53

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Ik heb geoefend voor dit dictee.	dictee
2 Een euro is honderd centen.	centen
3 We werken samen aan een project.	project
4 Dit getal bestaat uit drie cijfers.	cijfers
5 Dit spel is niet meer compleet.	compleet
6 In het circus treedt een clown op.	clown
7 Ik teken een cirkel op dit papier.	cirkel
8 De winkels liggen in het centrum.	centrum
9 Ik ben lid van een club.	club
10 Met een pincet pak ik de splinter.	pincet
11 Je bent precies op tijd.	precies
12 Een cactus is een plant met stekels.	cactus
13 Tussen deze stenen zit cement.	cement
14 Dit is een recept voor pudding.	recept
15 Een ijsje wordt ook ijsco genoemd.	ijsco
16 De tractor trekt een wagen.	tractor

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

Bespreek weer de eerste tekening. Hoe kun je daar een goede inleiding voor het verhaal bij schrijven? Ook bij de derde en vierde tekening moeten de leerlingen een kernwoord bedenken. Uiteraard mag de woordvorm worden aangepast aan de zin. Dat geldt bijvoorbeeld voor het woord oprapen dat ze zouden kunnen gebruiken bij deze tekening. Na de voorbereiding in het Bouwschrift schrijven de leerlingen het verhaal op een kladblaadje, voordat ze een netversie maken.

Afsluiting

Laat twee leerlingen eens hun verhaal voorlezen. Bespreek daarbij de overgangen tussen de vier tekeningen. Waarschijnlijk zijn er tussenzinnen gebruikt om het verhaal goed duidelijk te maken voor de lezer. Leg de nadruk op die lezer. Die moet zich op basis van de tekst een voorstelling van het verhaal kunnen maken. Dit stelt eisen aan de tekst.

Introductie

Noem enkele dicteewoorden waarvan is gebleken dat de leerlingen deze lastig vonden. Alle fout geschreven woorden moeten opnieuw worden ingeprent. Tijdens de tweede schrijfpdracht komt het woord lucifer aan de orde. Zet dit woord op het bord, samen met de woorden kaarsvet, lont en schroeien. Dit geeft de leerlingen steun bij het schrijven. Wijs ze weer op de goede schrijfvoorbereiding. Bij elke tekening moeten ze eerst in vier zinnen opschrijven wat er gebeurt (beschrijvende zinnen). Daarna pas begint het eigenlijke schrijven van het verhaal.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 25*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen verbeteren eerst weer hun fouten op het dicteeschema. Daarna worden de fout geschreven woorden geoefend op ruitjespapier (elke letter in een vakje)!

Vervolgens worden de woorden ingeprent:

- 1 Kleur de lastige letter.
- 2 Bekijk het woord.
- 3 Bedek het woord.
- 4 Stel je het woord voor (ogen omhoogrichten, 'woordfoto' maken).
- 5 Schrijf het woord letter voor letter op ruitjespapier.
- 6 Controleer het woord.

Ten slotte worden de lastige woorden bijgeschreven achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Met de leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefent u samen op dezelfde wijze. De woorden moeten worden ingeprent. Ze zijn voor leerlingen zeer lastig te beredeneren.

Afsluiting

Besteed dit keer vooral aandacht aan het slot van beide verhalen. Hoe liep het af? Welke verschillende oplossingen zijn er gekozen?

Woordpakketten (basisstof)

les 26 d of t

gezaagd
gemaaid
gezeurd
gewond
bezweet
geland
gewoond
gestuurd
verkeerd
gered
gewerkt
gesneeuwd
gescheurd
geduwd
gezakt
gedraaid
gebit
bezet
bezit

les 27 d of t

geland
gezond
verkleurd
gebouwd
gedroomd
bezet
gepakt
gespuwd
gestopt
gered
gehoord
verwacht
gezwaaid
beroofd
gewoond
gelegd
geboord
gegoid
gemaaid
bezweet

les 28 d of t

gesnoeid
bezaaid
verknoeid
vermoeid
bezet
gezakt
gezaaid
geleerd
gemaaid
verdraaid
geboeid
verscheurd
verkeerd
geschaafd
gestopt

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen kennen alle oefenvormen. Wijs ze er wel op dat ze de woorden eerst in de verlengde vorm moeten zeggen en ze daarna pas op moeten schrijven. Zo voorkom je fouten.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek elke oefening en doe enkele oefeningen eerst mondeling: les 26 oefening 1 en 3, les 27 oefening 3 en les 28 oefening 3.

Woordbetekenis

Besteed in ieder geval aandacht aan de volgende woorden:

- les 26: bezweet, gebit, bezet, bezit
- les 27: gezond, verkleurd, gered, beroofd
- les 28: vermoeid, verdraaid, geschaafd

Let vooral op woorden met een dubbele betekenis, zoals geschaafd (van een plank en van een knie).

Materiaal

- Bouwschrift les 26 t/m 28
- Bouwboek les 26 t/m 28
- Kopieerbladen 6 en 14

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 8 oefening 1

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Zet de verlengingsregel op het bord of laat deze regel voorlezen uit het Bouwschrift, les 26. Vraag de leerlingen enkele voorbeeldwoorden met d of t te noemen. Bied daarna zelf enkele voltooid deelwoorden aan en laat zien en horen dat daarvoor hetzelfde geldt. Het begrip voltooid deelwoord wordt overigens niet genoemd. Voor de leerlingen zijn het woorden met een voorvoegsel. (Ze oefenen ook woorden die geen voltooid deelwoord zijn!)

les 26

Les 26 d of t

1. Weet je het nog!

Regel 2: Hoor je op het eind van een woord een t, dan altijd langer maken. Je hoort dan of je t of d moet schrijven.

zagen zaagde gezaagd
 sturen _____
 maalen _____
 werken _____
 zeuren _____

2. Zoek het woord en vul de goede woordvorm in. Kies uit: wond, sneeuw, scheur, zweet, duw.

Het heeft de hele dag _____.
 Hij is _____ aan zijn knie.
 Ik heb mijn broek _____.
 Ze was _____ van het fietsen.
 Hij werd opzij _____.

3. Kies d of t en schrijf het woord op.

gelan_____ beze_____
 gezak_____ verkeer_____
 gewoon_____ gebi_____
 gedraai_____ gere_____
 gestuur_____ bezi_____

Kopieerblad 6 of Bouwboek blz. 48

Opgave 1

Toepassen van de verlengingsregel.
 Illustratie: 'De boom wordt ge-zaagd.'

Opgave 2

Een woord kiezen en de woord-vorm invullen.
 Illustratie: hij is gewond.

Opgave 3

Woorden afmaken.

les 27

Les 27 d of t

1. Vul het woord in.

Het vliegtuig is _____ De hand wordt uit het wak _____.

2. Kies d of t en schrijf het woord op.

De poes ziet er gezon_____ uit.
 Ik heb nog niets gehoor_____.
 Mijn bloes is erg verkleur_____.
 Dat had ik niet verwach_____.
 Daar wordt een huis gebouw_____.

3. Maak een woord met ge of be.

zwaalen _____ pakken _____
 dromen _____ leggen _____
 roven _____ spuwen _____
 zetten _____ boren _____
 wonen _____ stoppen _____

4. Bedenk zelf een zin met gegooid, bezweet en gemaaid.

Kopieerblad 6 of Bouwboek blz. 48

Opgave 1

Woorden invullen.
 Illustraties: geland, gered.

Opgave 2

Woorden afmaken in een zin.
 Illustratie: 'Daar wordt een huis ge-bouwd.'

Opgave 3

Woorden afmaken.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 28

Les 28 d of t

1. Vul het woord in.

De struik wordt _____ Het gras wordt _____.

2. De vetgedrukte woorden staan in de verkeerde zin. Schrijf ze achter de goede zin.

De agent heeft de dief **bezaaid**. _____
 Je ziet er erg **verdraaid** uit. _____
 Ik heb mijn voet **verknoid**. _____
 De grond ligt **geboeid** met bloesem. _____
 Ik heb mijn tekening **vermooid**. _____

3. Kies d of t en schrijf het woord op.

Ik heb de brief **verscheur**_____.
 Deze stoel is al **beze**_____.
 Dat heb je **verkeer**_____ gedaan.
 Hij is door het ijs **gezak**_____.
 De plank wordt glad **geschaaf**_____.

4. Bedenk zelf een zin met gezaaid, gestopt en geleerd.

Kopieerblad 6 of Bouwboek blz. 48

Opgave 1

Woorden invullen.
 Illustraties: gesnoeid, gemaaid.

Opgave 2

Woorden zoeken in een zin.

Opgave 3

Woorden afmaken in een zin.
 Illustratie: 'De plank wordt geschaafd.'

Opgave 4

Zinnen bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 6 worden alle geoefende woorden gerubriceerd op voorvoegsel. Daarna schrijven de leerlingen ze in lettergrepen verdeeld op. In de kolom ernaast komt steeds de verlengde vorm te staan (e of en erachter!) van de tweede lettergreep. Maar bij sommige woorden kan dat niet. Daarbij moet het hele woord verlengd worden (gebit-gebitten).

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 48 staat een extra pakket met d-woorden. Op kopieerblad 14 schrijven de leerlingen allereerst het gewone woord, en daarna zetten ze de verlengde vorm ernaast. Er zitten lastige woordvormen bij. Laat ze eventueel elkaar helpen! Bij de voltooid deelwoorden moeten ze daarna het werkwoord zoeken. Ten slotte worden alle woorden alfabetisch geordend. (Zet zo nodig het alfabet op het bord!)

Afsluiting

Bespreek alle illustraties en eventueel woorden en zinnen die lastig waren vanwege hun betekenis.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Niet alle woorden komen uit het basispakket: de woorden geplant en geduwd zijn toegevoegd. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 29

Controledictee 54

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Ze heeft haar bloes gescheurd.	gescheurd
2 Ik heb het boek op tafel gelegd.	gelegd
3 Deze stoel is al bezet.	bezet
4 Ik voel me niet gezond.	gezond
5 Het vliegtuig is al geland.	geland
6 Dat woord is verkeerd geschreven.	verkeerd
7 Ze is gewond aan haar voet.	gewond
8 Hij is door het ijs gezakt.	gezakt
9 De auto is hier gedraaid.	gedraaid
10 Ik heb daar een gat geboord.	geboord
11 Hier is een boom geplant.	geplant
12 Hij werd opzij geduwd.	geduwd
13 Mijn bloes is erg verkleurd.	verkleurd
14 Ik verwacht hem niet meer.	verwacht
15 Ze heeft in deze straat gewoond.	gewoond
16 Je hebt je tekening verknoeid.	verknoeid

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

De tekeningen spreken voor zich. Laat een leerling de eerste tekening verwoorden. Bedenk samen enkele zinnen. Maar daarmee is de inleiding niet klaar. Wat is er nog meer nodig voor een goede inleiding? Bij de tweede en vierde tekening moeten de leerlingen zelf de kernwoorden bedenken.

De zinnen worden weer gebruikt als voorbereiding op het eigenlijke verhaal. Vraag een leerling nog een keer de werkvolgorde aan te geven. Wat moet je achtereenvolgens doen om een goed verhaal te krijgen?

Afsluiting

Bespreek de gekozen titels en ga na op welk deel van het verhaal elke titel betrekking heeft. Een goede titel maakt nieuwsgierig, maar verradt niets. De door de titel opgewekte verwachtingen moeten ook worden waargemaakt in het verhaal!

Introductie

Bespreek kort welke leerlingen nog woorden gaan oefenen, en wie direct met de schrijftaak kan beginnen. Het verhaal moet vermoedelijk worden toegelicht. Bespreek daarom klassikaal de tekeningen en zet de volgende woorden op het bord: bok, heide, gewei en kudde. Stimuleer de leerlingen weer eerst het verhaal voor te bereiden door per tekening in vier of vijf zinnen op te schrijven wat er gebeurt. Met behulp hiervan kunnen ze daarna heel goed hun verhaal schrijven.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 30*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Na het verbeteren op het dicteeschema worden de foute woorden geoefend door inprenting. (Want het toepassen van de verlengingsregel is niet gelukt of achterwege gebleven.) Laat de leerlingen de woorden op ruitjespapier schrijven, elke letter in een vakje. Dan worden de lastige letters gekleurd. Daarna worden de woorden bekeken, bedekt en opnieuw geschreven (letter voor letter, vakje voor vakje). Ten slotte worden deze woorden bijgeschreven achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Met de leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefent u op dezelfde wijze. U geeft daarbij precies aan hoe ze moeten oefenen.

Afsluiting

Besteed apart aandacht aan het slot van beide verhalen. Laat wat voorbeelden voorlezen.

Woordpakketten (basisstof)

les 31 eld, end en erd

slimmerd
dikkerd
bangerd
duizend
lopend
vragend
ochtend
honderd
dreigend
sufferd
vluggerd
vechtend
zwaaiend
lachend
dringend
wereld

les 32 end en erd

zittend
spannend
pratend
springend
huilend
leukerd
ochtend
dringend
duizend
dansend
speurend
stromend
slimmerd
zingend
sufferd
stommerd
bangerd
honderd

les 33 herhaling

pratend
speurend
zuchtend
lopend
woedend
bangerd
vechtend
gillend
springend
lachend
blaffend
storend
dikkerd
schreeuwend
fluitend

Materiaal

- Bouwschrift les 31 t/m 33
- Bouwboek les 31 t/m 33
- Kopieerbladen 7 en 15

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp

Module 2: thema 8 oefening 2

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Sommige woorden die op een d eindigen, zijn niet of lastig te beredeneren met behulp van de verlengingsregel (bijvoorbeeld bangerd). Bovendien moeten leerlingen ook d-woorden gaan onthouden als woordbeeld. We leren ze daarom de vaste uitgangen eld, end en erd aan. Zet deze uitgangen op het bord en geef een paar voorbeeldwoorden. Bespreek oefening 1 en 2 van les 31 klassikaal. De taalvaardige groep moet verder zelfstandig kunnen werken.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Wijs de leerlingen erop dat ze ook moeten letten op korte en lange klinkers. Ze kunnen alle spellingproblemen tegenkomen.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek elke oefening. Doe eventueel van elke les oefening 4 eerst mondeling.

Woordbetekenis

Besteed in ieder geval apart aandacht aan de volgende woorden:

- les 31: dreigend, dringend
- les 32: leukerd, stromend
- les 33: speurend, storend

les 31

Les 31 **eld, end en erd**

1. Let op!

wereld	honderd	duizend
slim	een <u>slimmerd</u>	
suf	een _____	
dik	een _____	
vlug	een _____	
bang	een _____	

2. Vul de goede woordvorm in.

vechten	De paezen rolden _____ over het gras.
lopen	We gaan _____ naar school.
zwaaien	Ze stapte _____ de bus in.
vragen	Hij keek me _____ aan.
lachen	Ze kwamen _____ naar binnen.

3. Zoek het woord dat in de zin past.
Kies uit: ochtend, dringend, honderd, wereld, dreigend.

Hij is bijna _____ jaar oud.

Ik ga elke _____ zwemmen.

Hij stak heel _____ zijn vuist op.

Ik moet je _____ iets vragen.

Hij reist over de hele _____.

4. Maak de woorden af met end of erd.
Pas op! Bij twee woorden moet er nog een letter bij.

dul _____ hon _____ lach _____

Kopieerblad 7 of Bouwboek blz. 50

Opgave 1

Woorden vormen.

Illustratie: een vluggerd.

Opgave 2

De woordvorm invullen in een zin.

Opgave 3

Een woord kiezen in een zin.

Illustratie: een wereldbol.

Opgave 4

Woorden afmaken.

les 32

Les 32 **end en erd**

1. Vul de letters in.

Hij is zit. _____ Ze lopen dan _____
in slaop gevallen. _____ over straat.

2. De vetgedrukte woorden staan in de verkeerde zin.
Schrif je ze achter de goede zin.

Hij liep al spannend tegen een paal. _____

Het hertje volgt spurend zijn moeder. _____

Ik vind die film heel pratend. _____

De uil kijkt strömend rond. _____

Dit is geen springend water. _____

3. Vul de goede woordvorm in.

zingen Zij loopt _____ over straat.

hullen Hij kwam _____ de klas in.

slim Onze poes is een echte _____.

leuk Hij denkt dat hij een _____ is.

suf Wat een _____ ben je tach.

4. Maak de woorden af met end of erd.
Pas op! Soms moet er nog een letter bij.

och _____ dring _____ han _____

stom _____ bang _____ dul _____

Kopieerblad 7 of Bouwboek blz. 50

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: zittend, dansend.

Opgave 2

Woorden zoeken in een zin.

Opgave 3

De woordvorm invullen in een zin.

Illustratie: een echte slimmerd.

Opgave 4

Woorden afmaken.

les 33

Les 33 **herhaling**

1. Vul de letters in.

Hij loopt al pra _____ Het hertje volgt
tegen een paal. spring _____ zijn moeder.

2. Vul de goede woordvorm in.

speuren De agent kijkt _____ rond.

lachen De jongens komen _____ binnen.

zuchten Hij gaat _____ zitten.

blaffen De hand komt _____ naar ons toe.

lopen Ik ga _____ naar de stad.

3. Zoek het woord dat in de zin past.
Kies uit: storend, woedend, dikkerd, duizend, bangerd.

Er waren wel _____ mensen.

Dat is een _____ geluid.

Hij kwam _____ naar buiten.

In het donker ben ik een _____.

Die hand is echt een _____.

4. Maak de woorden af met end, maar pas op!
Soms moet er nog een letter bij.

schreeuw _____ fluit _____ vech _____

zucht _____ lach _____ gli _____

Kopieerblad 7 of Bouwboek blz. 50

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: pratend, springend.

Opgave 2

De woordvorm invullen in een zin.

Opgave 3

Een woord kiezen in een zin.

Illustratie: een echte dikkerd.

Opgave 4

Woorden afmaken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 7 worden de woorden op uitgang gerubriceerd, eerst in lettergrepen en daarna met de lettergrepen aan elkaar. Vervolgens kiezen de leerlingen vijf woorden waarmee ze zinnen maken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 50 staan twee extra woordpakketten met werkwoorden die op kopieerblad 15 als voltooid deelwoord moeten worden gerubriceerd en geschreven. Daarna moeten van de werkwoorden andere woordvormen worden gemaakt.

Afsluiting

Bespreek de illustraties, de woorden en zinnen die lastig waren vanwege hun betekenis. Woordenschat is erg belangrijk voor functioneel schrijven.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 34

Controledictee 55

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Hij reist over de hele wereld.	wereld
2 Het kind liep huilend naar huis.	huilend
3 Ik ga lopend naar school.	lopend
4 Over honderd dagen ben ik jarig.	honderd
5 Hij keek ons vragend aan.	vragend
6 De hond rent blaffend de straat op.	blaffend
7 Die fiets kost wel duizend euro.	duizend
8 Dat is een spannend verhaal.	spannend
9 Ze liepen zingend over straat.	zingend
10 Die sufferd fietste met losse handen.	sufferd
11 De katten rolden vechtend in de zandbak.	vechtend
12 Ze ging zuchtend zitten.	zuchtend
13 Die hond is een echte slimmerd.	slimmerd
14 Hij kwam woedend naar ons toe.	woedend
15 Ik moet dringend naar huis.	dringend
16 Ze liep lachend naar buiten.	lachend

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

Laat alle tekeningen eerst verwoorden. De leerlingen moeten zelf nog enkele kernwoorden bedenken bij de tekeningen.

Zet daarna iedereen aan het werk en kijk wat voor verhalen het resultaat zijn. De werkvorm moet nu bij alle leerlingen zo bekend zijn dat ze dit zelfstandig aankunnen.

Afsluiting

Bespreek de inleiding die de leerlingen hebben bedacht.

Wat is er aan het verhaal toegevoegd als inleiding?

Zijn er bijvoorbeeld zinnen bedacht die aan de eerste tekening voorafgaan?

Vraag ook welke kernwoorden ze hebben bedacht en welke zinnen ze daarmee hebben gemaakt.

Introductie

De leerlingen kunnen veel verschillende soorten dicteefouten hebben gemaakt. Het dictee was namelijk ook een test van de beheersing van de regels voor de lange en korte klinker, en van de afspraak voor de ch. Vertel de leerlingen waarom het dictee zo lastig was. Het verhaal van de tweede schrijfpdracht spreekt voor zich. Wijs er weer op dat ze eerst het verhaal moeten voorbereiden door bij elke tekening in vier of vijf zinnen te beschrijven wat ze zien. Daarna bedenken ze de verhaaltitel, en volgt het eigenlijke verhaal.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 35*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Na het verbeteren van de foute woorden op het dicteeschema worden deze woorden weer als volgt geoeft: schrijven in twee lettergrepen en daarna met de lettergrepen aan elkaar, kleuren van de lastige letter of letters en als laatste inprenten: het woord met de ogen dicht schrijven op een blanco blaadje.

Daarna worden de woorden bijgeschreven achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Met de leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefent u op dezelfde wijze. Aan de hand van het schrijven in twee lettergrepen kunt u laten zien dat de regels voor de lange en korte klinker ook van toepassing zijn.

Daarna schrijven ook deze leerlingen hun woorden achter in het Bouwschrift.

Afsluiting

Besteed nog een keer aandacht aan de bedachte verhaaltitels. Laat de leerlingen zelf verwoorden waaraan een goede titel moet voldoen.

Woordpakketten (basisstof)

les 36 hoofdpijn, handvat

hoofdpijn
tijdschrift
brandweer
doodmoe
doodstil
rondvaart
grondsoort
handdoek
borddoek
tandarts
handvat
loodzwaar
stadsbus
broodmes
goedkoop
bloedvat
hoofdstuk
zandbak

les 37 wedstrijd, potlood

schildpad
badkuip
foutloos
potlood
borddoek
broodplank
dichtbij
brandweer
hoofdpijn
broodmes
handschoen
zandbak
aardbei
kladblok
wedstrijd
bladzij
doodstil
tijdschrift
tandarts
wedstrijd

les 38 ontbijt, zandgrond

ontbijt
ontsnapt
ontdekt
ontvangst
houtblok
handvat
voetbal
broodmes
potlood
dichtbij
hoofdstad
zandbak
ontploft
zandgrond
goedkoop
kantlijn
tandarts
doodmoe
doodstil
bloedvat

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen kennen alle oefenvormen.

• Begeleid oefenen

Instructie

Doe van elke oefening het eerste woord samen. Daarna moeten de leerlingen de rest zelf kunnen maken.

Woordbetekenis

Besteed in ieder geval aandacht aan de volgende woorden:

- les 36: doodmoe, doodstil, rondvaart, grondsoort, loodzwaar, bloedvat, goedkoop
- les 37: foutloos, dichtbij
- les 38: ontvangst, kantlijn

Materiaal

- *Bouwschrift les 36 t/m 38*
- *Bouwboek les 36 t/m 38*
- *Kopieerbladen 8 en 16*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 9 oefening 3

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Besprek met de klas oefening 1 van les 36. Laat zien dat de verlengingsregel ook geldt bij het eerste deel van een samenstelling.

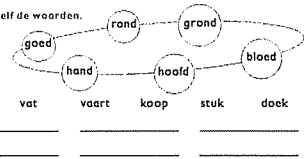
Bij les 38 gaat u specifiek in op het voorvoegsel ont. De leerlingen moeten onthouden dat dit voorvoegsel steeds met een t geschreven wordt.

les 36

Les 36 hoofdpijn, handvat

1. Let op!
hoofd **hoofden** hoofdpijn
 _____ tandarts
 _____ tijdschrift
 _____ handvat
 _____ brandweer

2. Zoek het woord dat in de zin past.
 Kies uit: loodzwaar, doodmoe, stadbus, doodstil, broodmes.
 Ik pak een _____.
 Die kist is _____.
 Ik ben _____.
 We gaan met de _____.
 De poes zit _____.

3. Maak zelf de woorden.

 soort vat vaart koop stuk doek

4. Bedenk zelf het woord.
 hand _____ hoofd _____ dood _____
 bord _____ tand _____ zand _____

Kopieerblad 8 of Bouwboek blz. 52

Opgave 1

Woorden afleiden.
 Illustratie: tandarts.

Opgave 2

Een woord kiezen in een zin.
 Illustratie: 'De poes zit doodstil.'

Opgave 3

Woorden samenstellen.

Opgave 4

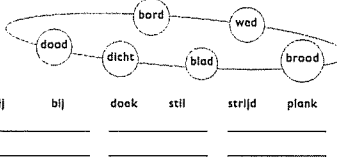
Woorden bedenken.

les 37

Les 37 wedstrijd, potlood

1. Vul het woord in.
 Een _____. Een _____. Een _____.

2. Zoek het woord dat in de zin past.
 Kies uit: zandbak, foutloos, aardbel, potlood, kladblok.
 Ik schrijf met een _____.
 Hij schrijft op een _____.
 Ze spelen in de _____.
 Ik lust graag een _____.
 Dat dictee is niet _____.

3. Maak zelf de woorden.

 zij bij doek stil strijd plank

4. Bedenk zelf het woord.
 brand _____ wed _____ brood _____
 tand _____ tijd _____ hoofd _____

Kopieerblad 8 of Bouwboek blz. 52

Opgave 1

Woorden invullen.
 Illustraties: schildpad, handschoen, badkuip.

Opgave 2

Een woord kiezen in een zin.
 Illustratie: spelen in de zandbak.

Opgave 3

Woorden samenstellen.

Opgave 4

Woorden bedenken.

les 38

Les 38 ontbijt, zandgrond

1. Let op woorden met ant.
 Maak een woord met: bijt, ploft, snapt, vangst, dekt.

2. Zoek het woord dat in de zin past.
 Kies uit: ontbijt, ontploft, ontdekt, ontvangst, ontsnapt.
 De bom is op het strand _____.
 Ik heb het hal _____.
 We kregen een leuke _____.
 De tafel staat klaar voor het _____.
 De parkiet is uit zijn kooi _____.

3. Kies d of t en schrijf het woord op.
 zan__grond voe__bal _____
 hou__blok tan__arts _____
 goe__koop broo__mes _____
 han__vat doo__moe _____
 kan__lijn po__lood _____

4. Maak zelf de woorden af.
 Kies uit: dood, tijd, bloed, zand, hoofd, dicht.
 _____stad _____stil _____vat
 _____bij _____schrift _____bak

Kopieerblad 8 of Bouwboek blz. 52

Opgave 1

Woorden maken.
 Illustratie: ontbijt.

Opgave 2

Een woord kiezen in een zin.
 Illustratie: 'De bom ontploft.'

Opgave 3

Woorden maken.

Opgave 4

Woorden samenstellen.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Met behulp van kopieerblad 8 worden alle woorden nogmaals geschreven. Allereerst wordt het hele woord geschreven, met ernaast de verlengde vorm van het eerste woorddeel. Maar sommige woorddelen kunnen niet verlengd worden (bijvoorbeeld kladblok). Deze woorden komen in de rubriek 'bijzondere woorden' te staan. Hetzelfde geldt voor woorden met het voorvoegsel ont.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 52 staat een extra woordpakket met samengestelde woorden. Deze woorden worden verwerkt met behulp van kopieerblad 16. De woorden worden eerst als twee woorddelen geschreven en daarna met de woorddelen aan elkaar. Daarna worden met een of met beide woorddelen nieuwe woorden gemaakt. Bij woorden waarbij dit niet lukt, moet op basis van betekenis een verwant woord gezocht worden.

Afsluiting

Besteed aandacht aan de illustraties en aan woorden en zinnen die lastig waren vanwege hun betekenis.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 39

Controledictee 56

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Ik heb hoofdpijn gehad.	hoofdpijn
2 De tafel staat klaar voor het ontbijt.	ontbijt
3 Ik heb die les foutloos gemaakt.	foutloos
4 Bij deze bladzij ben ik gebleven.	bladzij
5 Ik zet het cijfer voor de kantlijn.	kantlijn
6 De schildpad schuifelt weg.	schildpad
7 Ik kan mijn potlood niet vinden.	potlood
8 De poes ligt doodstil te loeren.	doodstil
9 Het konijn is uit zijn hok ontsnapt.	ontsnapt
10 Ik schrijf op een kladblok.	kladblok
11 Deze jas was heel goedkoop.	goedkoop
12 De brandweer heeft de brand geblust.	brandweer
13 Ik voetbal nu niet mee.	voetbal
14 De handdoek ligt op de grond.	handdoek
15 Ik heb het hol ontdekt.	ontdekt
16 Er staat water in de zandbak.	zandbak

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

De tekeningen spreken voor zich. Bij de eerste en derde tekening moeten de leerlingen zelf de kernwoorden bedenken. Laat de opdracht individueel uitvoeren, zonder toelichting vooraf. Trek wel voldoende tijd uit voor een uitvoerige nabespreking.

Afsluiting

Besteed vooral aandacht aan de titel en inleiding van het verhaal. Vraag welke woorden en zinnen de leerlingen hebben bedacht bij de tweede en derde tekening. Welke zinnen hebben ze bedacht om de inleiding van het verhaal voor de lezer te verduidelijken? Wat voor beeld roept de titel op, en klopt dat ook met het verhaal?

Introductie

U hoeft het dictee waarschijnlijk nauwelijks toe te lichten. Bespreek het verhaal van schrijfo opdracht 2 klassikaal. In de lessen 41 t/m 43 kunt u tijd vrijmaken om deze opdracht af te ronden, in plaats van bijvoorbeeld een keuzeactiviteit te doen. Laat het beeldverhaal vertellen. Wijs de leerlingen erop dat de eerste tekening de basis vormt voor de inleiding. Bij het bespreken van de tekeningen zal wel duidelijk worden dat er tussenzinnen nodig zijn om het verhaal compleet te maken. Alleen het beschrijven van wat er op de tekeningen te zien is, is niet voldoende. En het slot ontbreekt ook. Bespreek nog een keer de werkvolgorde, zodat elke leerling de opdracht kan afmaken.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 40*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen verbeteren hun fouten weer op het dicteeschema. Daarna oefenen ze de foute woorden door deze eerst in twee woorddelen op te schrijven en daarna met de woorddelen aan elkaar. De lastige letter of letters worden daarbij gekleurd. Dan worden deze woorden toegevoegd aan de lijst met moeilijke woorden achter in het Bouwboek. In les 41 gaan de leerlingen deze woorden nog een keer oefenen, voorafgaand aan de ISO-toets.

• Begeleid oefenen

Met de leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefent u op dezelfde wijze. Laat ze daarbij steeds het verlengde woord noemen. Want sommige taalzwakke leerlingen kunnen de verlengingsregel slecht toepassen. Op deze manier kunt u daar achter komen. Dan rest alleen het aanleren van de woorden door inprenting.

Afsluiting

Bespreek met de hele klas de tweede schrijfo opdracht. Laat enkele leerlingen hun inleiding voorlezen en vergelijk deze. Ze moeten nu in staat zijn een inleiding te schrijven.

Inleiding

Les 41, 42 en 43 zijn bestemd voor herhaling en toetsing en eventueel speciale leerhulp naar aanleiding van een foutenanalyse. De volgorde is:

les 41: herhaling en keuzeactiviteiten

les 42: toetsing en keuzeactiviteiten

les 43: speciale spellinghulp en keuzeactiviteiten

Voor speciale spellinghulp is één les gereserveerd. Uit de toets kan blijken dat u voor een enkele leerling meer tijd nodig heeft. In dat geval kunt u de speciale spellinghulp aanbieden tijdens het werken aan Blok 8. Dat houdt in dat u na deze drie afsluitende lessen in ieder geval aan dit volgende blok kunt beginnen.

Les 41 Herhaling en keuzeactiviteiten

Materiaal

- *Bouwschrift*
- *Woordkaartjes*
- *Kopieerblad 21 Keuzeactiviteiten*

Lesverloop

Alle leerlingen gaan nog een keer de moeilijke woorden oefenen die ze achter in het Bouwschrift hebben opgeschreven. Ze doen dit met behulp van inprenting. Ze oefenen door de woorden op kaartjes te schrijven. Daarbij kleuren ze de lastige letter(s) rood. Na het oefenen nemen ze elkaar een luisterdictee af, door de woorden op de kaartjes voor te lezen. Voor dit dictee geldt de volgende instructie:

- 1 Luister naar het woord.
- 2 Kijk naar het woord in je hoofd.
- 3 Schrijf het woord op.

Bij voorkeur laat u het tweetal dat samen oefent, ook samen het geschrevene nakijken. De leerlingen mogen de woorden die goed geschreven zijn in hun Bouwschrift kleuren of onderstrepen met kleurpotlood. De leerlingen die hiermee klaar zijn (of die geen woorden hoefden te oefenen) gaan verder met een keuzeactiviteit. De keuzeactiviteiten zijn gericht op het oefenen met woorden of het gebruik van woorden in zinnen.

Een andere mogelijkheid is de leerlingen de kans te geven de schrijftaken af te maken of in te halen.

Les 42 Toetsing en keuzeactiviteiten

Materiaal

- *ISO-toets 7*
- *Bijlage 6 Dicteeschema*
- *Bijlage 28 Foutenanalyseschema*
- *Kopieerblad 22 Keuzeactiviteiten*

Lesverloop

ISO-toets 7 is genormeerd voor afname na ongeveer 30 didactische maanden (dl=30). In het basisonderwijs zal dat ongeveer juni, groep 7 zijn. Onder de toets kunt u zien welke instructieaspecten zijn opgenomen en hoe vaak ze in het dictee voorkomen.

U dient de toets zo snel mogelijk na te kijken, omdat de vervolgactiviteiten in les 43 afhangen van de toetsresultaten.

Na de toets gaan alle leerlingen aan het werk met een keuzeactiviteit of met het inhalen van een schrijftaak. Bij de keuzeactiviteiten is het gewenst spellingzwakke leerlingen met een andere leerling te laten samenwerken, liefst met een taalvaardige klasgenoot.

ISO-toets 7 juni, groep 7 (dl=30)

Instructie

We gaan een woorddictee maken. Het gaat zo:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of kolom 2. Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'gezien' hebt, en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

1	Hij komt 's middags naar je toe.	schrijf op 's middags
2	Ik vind dat niet prettig.	prettig
3	Papa heeft vergeten zich te scheren.	scheren
4	Dat is geen cirkel, maar een ovaal.	cirkel
5	Dit was de koudste dag van het jaar.	koudste
6	Ik vond de film erg spannend.	spannend
7	De foto's zijn allemaal gelukt.	foto's
8	Er zitten druppels op het raam.	druppels
9	Hij liep lachend naar buiten.	lachend
10	Je bent precies op tijd.	precies
11	Hij bedenkt steeds nieuwe smoezen.	bedenkt
12	Die woning staat te koop.	woning
13	Ik heb heel hard geschreeuwd.	geschreeuwd
14	Dat zijn schuwe vogels.	schuwe
15	Ik heb het gras gemaaid.	gemaaid
16	Dat heb je keurig gedaan.	keurig
17	Je moet me niet laten schrikken.	schrikken
18	De wond ziet er lelijk uit.	lelijk
19	Ik ben benieuwd naar je verhaal.	benieuwd
20	Ik heb twee opa's.	opa's
21	We wachten op jouw antwoord.	antwoord
22	Ik heb een pechlamp gekocht.	pechlamp
23	De badkuip staat vol water.	badkuip
24	De ontvangst was heel leuk.	ontvangst
25	Ik doe aan een wedstrijd mee.	wedstrijd

Normering

goed:	23-25 woorden
voldoende:	19-22 woorden
twijfelachtig:	16-18 woorden
onvoldoende:	00-15 woorden

Opgenomen instructieaspecten

ng, nk:	3
eer, oor, eur:	3
aai, ooi, oei:	1
uw, eeuw, ieuw:	3
eindklinker:	2
eind b/p, d/t:	10
komma's:	3
voorvoegsels:	4
ig, lijk:	3
samenstellingen:	5
lange klinker:	6
korte klinker:	5
tekenafspraken (ei, au, ch, c):	8

Les 43 Speciale spellinghulp en keuzeactiviteiten

Materiaal

- Kopieerblad 17 Speciale leerhulp
- Kopieerblad 23 Keuzeactiviteiten

Lesverloop

De nagekeken toets en de daaruit volgende foutenanalyse leiden tot een aantal vervolgvragen.

De leerlingen die **voldoende** of **goed** scoren, hoeven alleen de woorden te oefenen die ze fout hadden. Dan nemen ze zichzelf een dictee af (instructie: lees het woord, bedek het, 'kijk in je hoofd', schrijf het woord op, controleer het). Daarna gaan deze leerlingen verder met een keuzeactiviteit.

Voor de leerlingen die **twijfelachtig** scoren, is de vervolgvraag afhankelijk van de gemaakte fouten. Met behulp van een foutenanalyse heeft u gekeken of het om verspreide fouten (verschillende soorten fouten) of om specifieke fouten (overeenkomstige fouten) gaat. Verspreide fouten wijzen op automatiseringsproblemen. U kunt deze leerlingen de woorden laten oefenen met behulp van de al eerder beschreven visuele inprenting. Wat betreft de specifieke fouten wordt hieronder beschreven wat voor speciale spellinghulp u kunt geven.

Bij de leerlingen die **onvoldoende** scoren, gebruikt u de foutenanalyse om te ontdekken welke specifieke fouten ze maken. Voor die leerlingen vult u het overzicht in (kopieerblad 17) en organiseert u aanvullende instructie en oefening. Daarna kunt u ook voor deze leerlingen speciale activiteiten uitkiezen.

Speciale spellinghulp

Analyse/weergavefouten

Deze fouten ontstaan als gevolg van of een onjuiste klankanalyse of een onjuiste verlettering van de afzonderlijke klanken in de goede volgorde (klankpositie). Deze fouten mogen nu niet meer voorkomen. Als een leerling zo'n fout toch maakt, kunt u het beste het desbetreffende woord laten inprenten.

- **Klank-tekenkoppelingsfouten**

Klank-letterfouten

Deze fouten mogen nu niet meer voorkomen. De leerlingen oefenen door het inprenten van de woorden, gericht op het ontstaan van woordbeeld. Het inprenten kunt u het beste laten doen met behulp van woordkaartjes waarop de woorden worden geschreven. De lastige letter(s) worden rood gekleurd. U kunt ook ruitjespapier gebruiken, waarbij elke letter in een vakje komt te staan. Daarna wordt het vakje met de lastige letter omlijnd met kleurpotlood.

Lettervormfouten

Letteromkeringen als b-d en oe-eo mogen nu niet meer voorkomen. Wanneer een leerling deze fouten toch nog maakt, is het belangrijk daar in de klas niet verder op in te gaan. Dit moet opgelost worden met individuele hulp buiten de klas.

- **Klankgroepfouten**

De klankgroepen eer, oor en eur, aai, ooi en oei, uw, eeuw en ieuw komen nu voor in tweelettergrepige en samengestelde woorden. Belangrijk daarbij is dat de leerlingen loskomen van de klankvorm en zich steeds het woordbeeld voorstellen. Laat de woorden oefenen door de lettergroep met kleurpotlood van een kader te voorzien (schoorsteen). Daarna oefenen de leerlingen de woorden door middel van een luisterdictee (in een tweetal of met behulp van een cassette recorder).

- **Redeneerfouten: eindklinker**

(Zie kopieerblad 20.)

Herhaal de geleerde spellingregel. Laat de leerling de regel op een blaadje zetten. Daarna moet hij of zij daar zelf woorden bij zoeken.

- **Redeneerfouten: eind d/t**

(Zie kopieerblad 20.)

Herhaal de geleerde spellingregel. Laat de leerling de regel naschrijven op een blaadje. Daarna moet hij of zij daar woorden bij zoeken die volgens de regel met een d worden geschreven.

- **Redeneerfouten: samengestelde woorden**

(Zie kopieerblad 20.)

Laat de fout geschreven woorden in twee delen schrijven met een verbindingsteken en daarna met de woorddelen aan elkaar. De laatste letter van het eerste deel en de eerste letter van het tweede deel worden met een kleur verbonden (zeilschip). Let wel: een samengestelde woordfout heeft alleen betrekking op het correct aaneenschrijven van de afzonderlijke woorden. Alle andersoortige fouten (bijvoorbeeld ei-ij) vallen onder een andere categorie!

- **Redeneerfouten: onbeklemtoonde klankgroep**

De onbeklemtoonde eindklankgroep

Wijs de leerlingen op het klankverschil tussen de beklemtoonde u en e, en de doffe /u/ die geschreven wordt als e, ig of lijk. Leg de nadruk op het verschil in klemtoon. Laat de leerlingen woorden zoeken bij de stemtrap.

Bijvoorbeeld:

brief aar moei
 je dig lijk

Op elke stemtrap worden zo tweelettergrepige woorden geschreven met in de tweede klankgroep de doffe /u/. Daarna kunt u woorden dicteren die de leerlingen invullen op kopieerblad 18: eerst in twee stukken en daarna met de stukken aan elkaar (kolom 3 en 4). Oefen ten slotte de fout geschreven woorden ook altijd nog door middel van inprenting. De leerlingen kunnen soms te veel blijven hangen aan de klankvorm van het woord. Het benadrukken van het woordbeeld helpt dit probleem te voorkomen.

De onbeklemtoonde beginklankgroep

Op de manier zoals hierboven is omschreven, bespreekt u zo nodig ook woorden met voorvoegsels, en plaatst deze op een stemtrap (kolom 1 en 2).

 keer hang rug
 ver be te

Met name het woord terug is geschikt om het verschil tussen de doffe /u/ en de gewone, beklemtoonde /u/ te ervaren.

De onbeklemtoonde a

De Franse leenwoorden met een a in de eerste lettergreep geven een enkele keer problemen als leerlingen ten onrechte medeklinkerverdubbeling toepassen. De leerlingen moeten bij deze woorden schrijven wat ze horen en verder deze woorden gewoon als woordbeeld inprenten.

- **Redeneerfouten: de lange klinker**

Laat de leerlingen regel 5 op een blaadje schrijven en daar zelf of in tweetallen woorden bij zoeken en schrijven. Ze schrijven deze woorden in twee lettergrepen verdeeld op, zodat de open lettergreep goed opvalt. U bespreekt daarna met de leerlingen of de gevonden woorden van het goede woordtype zijn (lange klinker en open lettergreep). Daarna oefent u met de leerlingen deze woorden (en de woorden uit het dictee!) met behulp van kopieerblad 18. Ze schrijven de woorden daarbij in kolom 1 en 4, eerst met de dubbelletter weggestreept en daarna met de letters aan elkaar (ha~~a~~ - ren -> ha - ren).

- **Redeneerfouten: de korte klinker**

Laat de leerlingen regel 6 op een blaadje schrijven en daar zelf of in tweetallen woorden bij zoeken en schrijven. Ze schrijven elk woord verdeeld in twee lettergrepen op, zodat de medeklinker die de lettergreep moet afsluiten goed te zien is. Laat ze daarna rijmwoorden bedenken bij deze woorden. Er ontstaat dan een structuur van woorden met een vaste woordkern, bijvoorbeeld katten-matten. In Blok 8 wordt daar verder mee geoefend.

Hebben ze er veel problemen mee, gebruik dan kopieerblad 19. Daarop kunnen ze door analogie en rijmen woordrijen samenstellen. Zo worden de meest voorkomende woorden met een korte klinker regelmatig geoefend en ingeprent. De leerlingen schrijven de woorden steeds in twee lettergrepen verdeeld op.

- **Afspraakfouten**

(Zie kopieerblad 20.)

De leerlingen hebben algemene afspraken geleerd over de sch en ch. Herhaal deze afspraken en laat de onjuist geschreven woorden inprenten.

Voor de ei-, au- en i-woorden zijn geen algemene afspraken te maken. Elk woord staat op zich en wordt op grond van een woordspecifieke afspraak geschreven. Laat de leerlingen deze woorden oefenen op ruitjespapier door naschrijven en kleuren van de lastige letters. Laat de leerlingen proberen met behulp van de woordbetekenis hun eigen ezelsbruggetjes te bedenken. Wijs ze er wel op dat ze bij twijfel moeten kiezen voor de 'gewone' ij en ou. Het aantal ei- en au-woorden is gelukkig beperkt. Voor de ie geldt als geheugensteun dat eenlettergrepige woorden altijd met ie geschreven worden, en dat ze de ie houden als tweelettergrepige woord.

- **Uitvoeringsfouten**

Fouten die ontstaan als gevolg van een onduidelijk schrift vormen geen spelling- maar een schrijfprobleem. Oefen ze ook als zodanig en kijk vooral naar de pengreep.

- **Uitspraakfouten**

Bij fouten die zijn terug te voeren op een onjuiste of onzorgvuldige uitspraak kunt u het beste oefenen door inprenting van de desbetreffende woorden. Dit geldt met name voor problemen als gevolg van streektaalvarianten. De leerlingen die deze fouten maken, moeten leren de door henzelf gesproken klankvorm te koppelen aan een vast woordbeeld. (Ze mogen hun klankvorm dus niet klankanalyserend schrijven! Daar ontstaan de problemen door.) Daarnaast kan door middel van individuele hulp (buiten de klas) geprobeerd worden de uitspraak van de woorden te verbeteren. Maar dit is een moeizaam en tijdrovend proces, waarbij succes soms uitblijft.

Kopieerbladen Blok 7

1	Werkblad bij Bouwschrift, les 1, 2 en 3	41
2	Werkblad bij Bouwschrift, les 6, 7 en 8	42
3	Werkblad bij Bouwschrift, les 11, 12 en 13	43
4	Werkblad bij Bouwschrift, les 16, 17 en 18	44
5	Werkblad bij Bouwschrift, les 21, 22 en 23	45
6	Werkblad bij Bouwschrift, les 26, 27 en 28	46
7	Werkblad bij Bouwschrift, les 31, 32 en 33	47
8	Werkblad bij Bouwschrift, les 36, 37 en 38	48
9	Werkblad bij Bouwboek, les 1, 2 en 3	49
10	Werkblad bij Bouwboek, les 6, 7 en 8	50
11	Werkblad bij Bouwboek, les 11, 12 en 13	51
12	Werkblad bij Bouwboek, les 16, 17 en 18	52
13	Werkblad bij Bouwboek, les 21, 22 en 23	53
14	Werkblad bij Bouwboek, les 26, 27 en 28	54
15	Werkblad bij Bouwboek, les 31, 32 en 33	55
16	Werkblad bij Bouwboek, les 36, 37 en 38	56
17	Planningschema speciale leerhulp	57
18	Oefenschema klankgroep en klemtoon	58
19	Oefenschema korte en lange klinker	59
20	Regels en afspraken na Blok 7	60
21	Keuzeactiviteiten 1, 2 en 3	61
22	Keuzeactiviteiten 4, 5 en 6	62
23	Keuzeactiviteiten 7, 8 en 9	63